

Ing. Peter Semrád, PhD.

v spolupráci s Cirkevným zborom ECAV na Slovensku OPINÁ

Vás srdečne pozývajú na sériu prednášok
na tému

**Raná história drahého opálu
a využívanie jeho európskeho ložiska Červenica – Dubník
do roku 1830**

(Prezentácia štúdií autora zo zborníka Montánna história 8-9)

Miesto: Cirkevný zbor ECAV Opiná (bývalá kúria / „kaštieľ“ Vecseyovcov)
Opiná 11, 044 47 Opiná

Dátum: 24. marec 2018

PROGRAM

09 : 15 – 09 : 45 Príchod a privítanie účastníkov (prosíme o dochvilnosť)

09 : 45 – 09 : 55 Zahájenie podujatia (Mgr. Radoslav Grega)

09 : 55 – 10 : 00 Séria zborníkov Montánná história (predstavenie najnovšieho)

10 : 00 – 10 : 45 **Predhistória (opál v staroveku a stredoveku)**
(obdobie do 1492/1526)

10 : 45 – 11 : 15 Prestávka (káva)

11 : 15 – 12 : 00 **Raný novovek I. (kontakt s Novým Svetom, rudolfínska doba)**
(obdobie 1492/1526 – 1612)

12 : 00 – 12 : 15 Otázky a diskusia (uzatvorenie bloku)

12 : 15 – 13 : 15 Obed

13 : 15 – 14 : 00 **Raný novovek II. (rúcanie mýtu o „orientálnom opále“
a nárast záujmu štátu o lokalitu)**
(obdobie 1612 – 1790)

14 : 00 – 14 : 30 Prestávka (káva)

14 : 30 – 15 : 15 **Vývin súkromného banského podnikania v lokalite**
(obdobie 1790 – 1830)

15 : 15 – 15 : 30 Otázky a diskusia (uzatvorenie bloku)

15 : 30 – 16 : 00 **Návrat ku knižnej novinke Svet minerálov (autogramiáda)**
Uzatvorenie podujatia (Mgr. Radoslav Grega)

PODMIENKY ÚČASTI

Na akciu je nutné sa z kapacitných dôvodov prihlásiť vopred. Urobiť tak môžete na emailovej adrese europeanopal@gmail.com, a to najneskôr do 17. marca 2018 (do mailu prosím uveďte vaše meno, priezvisko a tiež adresu). Vaša účasť je možná len po potvrdení registrácie a obdržaní elektronickej pozvánky, ktorá bude vystavená na vaše meno. V prípade, že sa po prihlásení na akciu a obdržaní pozvánky niečo zmení, a vy sa jej nemôžete zúčastniť, upovedomte nás prosím o tejto skutočnosti (použite vyššie uvedenú emailovú adresu). Je možné, že tak uvoľníte miesto niekomu inému. Ďakujeme za pochopenie a spoluprácu, a tešíme sa na stretnutie s vami.

Zost. Miroslav Lacko

Herausgeber / Editor

Montánná história 8 – 9

2015 – 2016

Die Montangeschichte
The Mining History

Ročenka o dejinách baníctva a hutníctva

Jahrbuch für Geschichte des Berg- und Hüttenwesens
A Yearbook for History of Mining and Metallurgy

Ostrava 2017

Montánná história, 2015 – 2016, roč. 8 – 9

(*Die Montangeschichte / The Mining History*)

Ročenka o dejinách baníctva a hutníctva

(*Jahrbuch für Geschichte des Berg- und Hüttenwesens / A Yearbook for History of Mining and Metallurgy*)

Zostavovateľ:

(*Herausgeber / Editor*)

Mgr. Miroslav Lacko, PhD. (*Ostravská univerzita*)

miroslav.lacko@osu.cz / mir.lacko@gmail.com

Redakčná rada:

(*Redaktionsrat /
Editorial Board*)

Lena Asrih, M.A. (*Deutsches Bergbau-Museum*)

Dr. Lars Bluma (*Deutsches Bergbau-Museum / Ruhr-Universität*)

PhDr. Mikuláš Čelko (*Archív Banská Štiavnica*)

PhDr. Martin Jemelka, Ph.D. (*Masarykův ústav a Archiv AV ČR*)

Mgr. Peter Konečný (*Historický ústav SAV*)

Mgr. Miroslav Lacko, PhD. (*Ostravská univerzita*)

Doc. PhDr. Petr Popelka, Ph.D. (*Ostravská univerzita*)

Mgr. Michaela Závodná, Ph.D. (*Ostravská univerzita*)

Prof. PhDr. Aleš Zářický, Ph.D. (*Ostravská univerzita*)

PhDr. František Žižčík (*Spišský archív v Levoči*)

Recenzenti:

(*Rezensenten / Reviewers*)

Mgr. Marek Budaj, PhD. (*Slovenské národné múzeum*)

Doc. Mgr. Petr Hrubý, Ph.D. (*Masarykova univerzita*)

Redakčné a jazykové spracovanie textov:

Mgr. Miroslav Lacko, PhD.

Dr. Evelyn Meer

Grafické spracovanie:

Mgr. Miroslav Lacko, PhD.

Vydavateľ:

Ostravská univerzita,

Dvořákova 7, 701 03 Ostrava, Česká republika

Distribúcia:

Univerzitní knihkupectví Ostravské univerzity, Mlýnská 5, 701 03

Ostrava 1, Česká republika; univerzitni.knihkupectvi@osu.cz

Informácie o tituloch vydaných Ostravskou univerzitou:

<http://knihkupectvi.osu.cz/>

Tlač:

Polypress, s. r. o., Truhlářská 486/15, 360 17 Karlovy Vary,

Česká republika

Miesto a rok vydania:

Ostrava 2017

Vydanie:

Prvé

© Miroslav Lacko a kolektív, 2017

© Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2017

© Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, Centrum pro hospodářské a sociální dějiny, 2017

ISBN 978-80-7464-938-7

ISSN 1338-5984

Obsah

Martin Jemelka: Ad honorem Milan Myška (13. 4. 1933 – 8. 7. 2016)	6
<i>Einleitung</i>	
<i>Introduction</i>	
ŠTÚDIE	
<i>Aufsätze / Studies</i>	
Hans-Joachim Kraschewski: Schmelzarbeit als wertschöpfender Faktor: Rationalisierungsprozesse in Harzer Schmelzhütten des 17. Jahrhunderts	8
<i>Tavenie ako faktor tvorenia hodnoty: Racionalizačné procesy v harzských taviacich hutách v 17. storočí</i>	
<i>Smelting as a Value Determinant: Rationalizing Processes in Smelting Plants of the Harz in the 17th Century</i>	
Miroslav Lacko: Zwischen Regulierung und Liberalisierung: Staatliche Wirtschaftspolitik in der Habsburgermonarchie und das Eisenhüttenwesen in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts	38
<i>Medzi reguláciou a liberalizáciou: Štátna hospodárska politika v habsburskej monarchii a železiarstvo v prvej polovici 18. storočia</i>	
<i>Between Regulation and Liberalisation: State Economic Policy in the Habsburg Monarchy and Iron Metallurgy in the First Half of 18th Century</i>	
Peter Konečný: Kameralisten, Bildungsreformer und aufstrebende Bergbeamte: Johann Thaddäus Anton Peithner und sein Vorschlag zur Gründung einer Bergakademie im Habsburgerreich	66
<i>Kameralisti, reformátori vzdelávania a ctižiadostiví banské úradníci: Ján Tadeáš Anton Peithner a jeho návrh na založenie banskej akadémie v habsburskej ríši</i>	
<i>Cameralists, Educational Reformers and Aspiring Mining Officials: Johann Thaddäus Anton Peithner and His Proposal to Establish a Mining Academy in the Habsburg Empire</i>	
Dorin-Ioan Rus: Böhmisches und slowakisches Berichte über die Waldnutzung im siebenbürgischen Bergbau (16.–18. Jahrhundert)	90
<i>České a slovenské správy o využívaní lesov v sedmohradskom baníctve (16. – 18. storočie)</i>	
<i>Bohemian and Slovak Reports on Mining Related Forestry in Transylvanian Mining (16th–18th Century)</i>	
Peter Semrád: Raná história drahého opálu a počiatky využívania jeho európskeho ložiska Červenica – Dubník do roku 1790	104
<i>Die Frühgeschichte des Edelopals und die Anfänge der Ausbeutung von seiner europäischen Lagerstätte Červenica – Dubník bis zum Jahr 1790</i>	
<i>Early History of Precious Opal and Beginnings of the Gem Exploitation at the European Locality of Červenica – Dubník until 1790</i>	
Egon Vedrödy: Bratislavský zlatník a mincmajster Pavol Jozef Vedrödy, jeho potomkovia a činnosť bratislavskej mincovne začiatkom 18. storočia (Genealogická analýza rodu Vedrödy)	142
<i>Pressburger Goldschmied und Münzmeister Paul Joseph Vedrödy, seine Nachkommen und die Tätigkeit der Münzstätte in Pressburg/Bratislava am Anfang des 18. Jahrhunderts (Genealogische Analyse des Geschlechtes Vedrödy)</i>	
<i>Goldsmith and Mint-Master from Pressburg Paul Joseph Vedrödy, His Descendants and the Activity of the Mint in Pressburg/Bratislava in the Early 18th Century (Genealogical Analysis of the family line Vedrödy)</i>	

Peter Semrád: Vývin súkromného banského podnikania v lokalite drahých opálov Červenica – Dubník v rokoch 1790 – 1830194
Die Entwicklung der privaten Bergbauunternehmung im Fundort der Edelopale Červenica – Dubník in den Jahren 1790–1830

The Development of Private Enterprise in the Precious Opal Locality of Červenica – Dubník in 1790–1830

Lukáš Patera: Nákladné lanovky v spišsko-gemerskej banskej oblasti218
Die Drahtseilbahnen im Zips-Gemerer Bergbauegebiet

The Cable Railways in the Mining Region Spiš and Gemer

Eugen Kladivík: Vývoj banskej techniky v antimónových baniach v Poproči v rokoch 1937 až 1965314

Die Entwicklung der Grubentechnik in den Antimonbergwerken in Poproč/Poprotsch in den Jahren 1937–1965
The Development of Mining Technology in the Antimony Mines of Poproč between 1937 and 1965

Zuzana Denková: Kultúrne potreby a voľný čas zamestnancov národného podniku Rudné bane, Banská Štiavnica (s akcentom na aktivity koordinované zamestnávateľom)358

Die Kulturbedürfnisse und die Freizeit der Angestellten des nationalen Unternehmens ‚Erzbergwerke‘, Banská Štiavnica/Schemnitz (mit dem Akzent auf die vom Arbeitgeber koordinierten Aktivitäten)
Cultural Needs and Leisure Time of Employees in the State-Owned Company Rudné bane, Banská Štiavnica (with Emphasis on the Employer-Coordinated Activities)

ČLÁNKY

Kurze Artikel / Short Articles

Miroslav Lacko: Význam Levoče ako kapitálového a obchodného centra pre banské podnikanie v spišsko-gemerskej banskej oblasti v 15. a 16. storočí382

Die Bedeutung von Leutschau als Kapital- und Handelszentrum für die Bergbauunternehmung im Zips-Gemerer Montangebiet im 15. und 16. Jahrhundert

The Importance of Levoča as Capital and Trade Centre for Mining Enterprise in the Spiš and Gemer Mining Region of the 15th and 16th Century

Peter Semrád: Opálová horúčka vo vienskej „Malej Kalifornii“ na jeseň v roku 1865396

Das Opalfieber im Wiener „kleinen Kalifornien“ im Herbst des Jahres 1865

Opal Fever in Viennese „Small California“ in the Autumn of 1865

Árpád Lőrincz: Prvé banské nešťastie pri používaní dynamitu na Gemeri404

Erstes Grubenunglück beim Einsatz von Dynamit in Gemer

The First Mining Accident by Using the Dynamite in Gemer

RECENZIE

Rezensionen / Reviews

WEBER, Wolfhard et al. *Geschichte des deutschen Bergbaus*. Band 2: Salze, Erze und Kohlen. Der Aufbruch in die Moderne im 18. und frühen 19. Jahrhundert. Münster : Aschendorff Verlag, 2015
(**Miroslav Lacko**)412

PROKISCH, Bernhard. *Die Sammlung von Bergbaueprägungen des Karl Ritter von Ernst*. Münzen, Marken, Medaillen, Rechenpfennige und Jetons aus dem 15. bis 20. Jahrhundert. Wien : Österreichische Forschungsgesellschaft für Numismatik; Institut für Numismatik und Geldgeschichte der Universität Wien; Technisches Museum Wien mit Österreichischer Mediathek, 2016 (**Daniel Haas Kianička**)415

KILÍK, Ján – KRAVEC, Jozef – KUŠNIEROVÁ, Edita – TOMÁNY, Karol. <i>Technické pamiatky spojené s banskou a hutníckou činnosťou na Gemeri</i> . I. časť. Rožňava : Gemerský banícky spolok Bratstvo, 2014; II: časť. Rožňava : Gemerský banícky spolok Bratstvo, 2017 (Lukáš Patera)	421
HAAS KIANIČKA, Daniel. <i>Kremnica – Mesto klenotov</i> . Encyklopedický sprievodca dejinami mesta. 1. zväzok: Od počiatkov do polovice 17. storočia. Venované 685. výročiu vzniku mesta Kremnice (1328 – 2013). Budmerice : Rak, 2014 (Miroslav Lacko)	424
Autori	428
<i>Die Autoren / Authors</i>	